

ЦАЛ-ЦАЛКО ЮЛІЯ ЮЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ПІДСУДНОСТІ ТА ЗМІСТУ ЗАЯВИ ПРО ВИЗНАННЯ ВТРАЧЕНОГО ЦІННОГО ПАПЕРА НА ПРЕД'ЯВНИКА АБО ВЕКСЕЛЯ НЕДІЙСНИМ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВ НА ВТРАЧЕНИЙ ЦІННИЙ ПАПІР

Відповідно до положень цивільного законодавства, а саме статті 194 ЦК України цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [1, с. 356].

Визначення цінного папера, види цінних паперів, порядок обліку та переходу права власності на них встановлено також Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року, у статті 3 якого також міститься його поняття, та зазначається, що цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, що має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [2, с. 268].

Цінні папери класифікуються на групи та види. В Україні в цивільному обороті можуть бути такі групи цінних паперів: а) пайові цінні папери, які засвідчують участь власника таких цінних паперів (інвестора) у статутному капіталі та/або активах емітента (у тому числі активах, які знаходяться в управлінні емітента) та надають власнику зазначених цінних паперів (інвестору) право на отримання частини прибутку (доходу), зокрема у вигляді дивідендів, та інші права, встановлені законодавством, а також проспектом цінних паперів або рішенням про емісію цінних паперів. До пайових цінних паперів відносяться: акції; інвестиційні сертифікати; сертифікати ФОН; акції корпоративного інвестиційного фонду. б) боргові цінні папери, які засвідчують відносини позики і передбачають зобов'язання емітента сплатити у визначений строк кошти, передати товари або надати послуги відповідно до зобов'язання. До цієї групи відносять: облігації підприємств; державні облігації України; облігації місцевих позик; казначейські зобов'язання України; ощадні (депозитні) сертифікати; векселі; облігації міжнародних фінансових організацій; облігації Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; в) іпотечні цінні папери – цінні папери, випуск яких забезпечено іпотечним покриттям (іпотечним пулом) та які посвідчу-

ють право власників на отримання від емітента належних їм коштів. До іпотечних цінних паперів відносяться: іпотечні облігації; іпотечні сертифікати; заставні; г) приватизаційні цінні папери – цінні папери, які посвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду; д) похідні цінні папери, механізм розміщення та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом строку, встановленого договором, цінних паперів, інших фінансових та (або) товарних ресурсів; є) товаророзпорядчі цінні папери, які надають їхньому держателю право розпоряджатися майном, вказаним у цих документах. Законодавством також можуть визначатися і інші групи цінних паперів.

Цінні папери за порядком їх розміщення (видачі) поділяються на емісійні та неемісійні. Неемісійні цінні папери можуть існувати виключно в документарній формі і за формою випуску можуть бути лише ордерними або на пред'явника. Неемісійні цінні папери можуть видаватися та існувати виключно в документарній формі як паперові або як електронні документи. Перелік цінних паперів, що можуть видаватися як електронні документи, визначається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Національним банком України. Цінні папери за формою існування поділяються на бездокументарні цінні папери та документарні цінні папери. Бездокументарним цінним папером є обліковий запис на рахунку в цінних паперах у системі депозитарного обліку цінних паперів. Документарним цінним папером є паперовий або електронний документ, оформлений у визначеній законодавством формі, що містить найменування виду цінного папера, а також визначені законодавством реквізити. Цінні папери за формою випуску можуть бути на пред'явника, іменні або ордерні. Кожен вид цінних паперів має свою форму та передбачені законом реквізити. Документ, який не містить обов'язкових реквізитів цінних паперів і не відповідає формі, встановленій для цінних паперів, не є цінним папером.

Відновлення прав, посвідчених цінним папером на пред'явника, або визнання його недійсним здійснюється в порядку окремого провадження відповідно до положень розділу IV, глави 7 Цивільного процесуального кодексу України [3, с. 492]. Це єдиний спосіб захисту прав законного держателя цінного папера на пред'явника. Також відповідно до положень цієї глави здійснюється і відновлення прав на втрачені векселі. Згідно зі статтею 14 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» вексель – це цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю). Векселі можуть бути прості або переказні та існують виключно у документарній формі.

Таким чином, особа, яка втратила цінний папір на пред'явника або вексель, може звернутися до суду із заявою про визнання їх недійсними і про відновлення її прав на втрачений цінний папір, відповідна заява

подається до суду за місцезнаходженням емітента цінного папера на пред'явника або за місцем платежу за векселем. Емітентом цінних паперів може бути – юридична особа, у тому числі Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Автономна Республіка Крим або міська рада, а також держава в особі уповноважених нею органів державної влади чи міжнародна фінансова організація, які від свого імені розміщують емісійні цінні папери та беруть на себе зобов'язання за ними перед їх власниками. Міжнародні фінансові організації вважаються іноземними емітентами. Місце платежу за векселем визначається за згодою сторін і є обов'язковим реквізитом векселя.

Отже, для відкриття провадження у справі особа, яка втратила цінний папір на пред'явника або вексель, подає заяву до суду. Заява повинна відповідати загальним вимогам щодо змісту і форми позовної заяви, які передбачені ст. 175 та ст. 177 ЦПК України. Статтею 321 ЦПК України встановлюються особливості змісту заяви у справах про визнання втраченого цінного паперу на пред'явника або векселя недійсним та відновлення прав на них. А саме, у заяві повинно бути зазначено, ім'я і місце проживання заявника, найменування та місцезнаходження юридичної особи – заявника. Відповідно до ст. 29 ЦК України місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово. Місцезнаходженням юридичної особи є фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку.

У заяві також потрібно вказати обставини, за яких втрачено цінний папір на пред'явника або вексель та ознаки втраченого документа. Однією з таких ознак є повна і точна назва емітента втраченого цінного папера на пред'явника і його реквізити. Емітенти цінних паперів визначаються в залежності від виду та групи цінних паперів. Також встановлюються особливі вимоги щодо реквізитів векселя. Для векселя необхідно вказати вид, номер бланка, суму векселя, дату і місце складання, строк та місце платежу, найменування векселедавця та інших, відомих заявнику, зобов'язаних за векселем осіб, а також першого векселедержателя.

Суддя, встановивши, що заяву подано без додержання вимог статей 175, 177 ЦПК України, та особливостей цієї статті, протягом п'яти днів з дня надходження до суду відповідної заяви постановляє ухвалу про залишення її без руху. В ухвалі про залишення заяви без руху зазначаються її недоліки, спосіб і строк їх усунення, який не може перевищувати десяти днів з дня вручення ухвали про залишення заяви без руху. Якщо заявник відповідно до ухвали суду у встановлений строк виконає вимоги, визначені статтями 175 і 177 ЦПК України, заява вважається поданою в день первісного її подання до суду. Якщо заявник не усунув недоліки заяви у строк, встановлений судом, заява вважається неподаною і повертається заявнику. Повернення заяви не перешкоджає повторному зверненню із заявою до суду, якщо перестануть існувати обставини, що стали підставою для її повернення.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.

Ключові слова: цінний папір, вексель, звернення до суду, заява про визнання втраченого цінного папера на пред'явника або векселя недійсним, емітент цінного папера на пред'явника, відновлення прав на втрачений цінний папір.

Ключевые слова: ценная бумага, вексель, обращение к суду, заявление о признании потерянной ценной бумаги на предъявителя или векселя недействительным, эмитент ценной бумаги на предъявителя, возобновление прав на потерянную ценную бумагу.

Key words: security/pl, bill of exchange, address to the court, statement about confession of the lost bearer security or bill of exchange invalid, issuer of bearer security, proceeding in rights on the lost security/pl.

ОСТРОВСЬКА ЛЮДМИЛА АНАТОЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, адвокат

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ЗАПИТ ЩОДО НАДАННЯ КОНСУЛЬТАТИВНИХ ВИСНОВКІВ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА ПІДСТАВІ ПРОТОКОЛУ № 16 ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ

15 грудня 2017 року вступив в силу Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VIII.

Новий Цивільно-процесуальний кодекс (далі – ЦПК) визначає завданнями цивільного судочинства справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспореного прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. А серед основних принципів цивільного судочинства називає принцип верховенства права. Так, вперше в ЦПК зазначено, що суд застосовує при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі Конвенція) і протоколи до неї, а також практику Європейського суду з прав людини як джерело права (ч. 4 ст. 10).